

Meesterschapsteam Cultuureducatie

Verslag Activiteiten 2021 - 2022

Het meesterschapsteam cultuureducatie bestond ook in het academisch jaar 2021-2022 uit Pieter de Bruijn (Open Universiteit) en Marijke Huisman (Universiteit Utrecht). Samen hebben zij activiteiten op het gebied van kennisdeling rond erfgoedonderwijs verdergezet. Daarnaast is onderzoek gedaan en zijn publicaties gerealiseerd over de bredere thematiek van erfgoed, educatie en burgerschap.

Kennisdeling

Immaterieel erfgoed in de educatieve praktijk

Het afgelopen jaar zocht het meesterschapsteam de samenwerking op met het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN). Tezamen organiseerden we een studiemiddag over de vraag hoe je immaterieel erfgoed kunt inzetten in het onderwijs en in het museum. Gedurende het eerste deel van de bijeenkomst stond de (toekomstige) rol van burgerparticipatie in het erfgoedveld centraal. Vervolgens belichtten sprekers vanuit diverse invalshoeken de rol die 'levend erfgoed' kan spelen in de educatieve praktijk. De studiemiddag werd afgesloten met een workshop waarin deelnemers zelf ervaring opdeden met het KIEN-keuzekompass: een instrument dat is bedoeld om controversieel erfgoed bespreekbaar te maken. De bijeenkomst werd goed bezocht (circa 40 deelnemers) door een gemengd gezelschap van erfgoed(educatie)professionals, docenten, vakdidactici en anderen.

Schoolboekenstrijd: gewenste geschiedenis tussen politiek en praktijk

In samenwerking met Tina van der Vlies (Erasmus Universiteit Rotterdam) organiseerde het meesterschapsteam tijdens de Historicdagen 2022 een sessie over discussies rond de inhoud van schoolboeken geschiedenis. Na een brede (internationale) schets van deze actuele problematiek werd de 'schoolboekenstrijd' vanuit verschillende perspectieven belicht. Een uiteenzetting over de vraag hoe vakdidactische wensen kunnen worden gecombineerd met beleidsmatige eisen en wettelijke kaders werd gevolgd door een interview met de portfoliomanager mens & maatschappijvakken van uitgeverij Malmberg over hoe een uitgeverij zich beweegt tussen de diverse (maatschappelijke) wensen en randvoorwaarden. Aan het eind analyseerden deelnemers zelf een schoolboektekst, waaruit de complexiteit van de ontwikkeling van schoolboeken nog eens extra duidelijk werd.

Erfgoed en Publieksgeschiedenis Lab

Marijke Huisman was vanaf februari t/m juni 2022 met verlof. Collega's van de UU hebben samen met het Kennisinstituut voor Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN) de Dr. Albert van der Zeijden Scriptieprijs ingesteld, vernoemd naar onze in augustus 2021 plotseling overleden collega. De prijs wordt in januari 2023 uitgereikt tijdens een publieksevenement aan de UU.

Op dit moment organiseren Marijke Huisman, Renée Vulto en Julie Deschepper vanuit het Erfgoed en Publieksgeschiedenis Lab een publieksevenement over Protestliederen als erfgoed, in samenwerking met Camerata Trajectina, in februari 2023.

Onderwijs

Pieter de Bruijn heeft aan de Open Universiteit het afgelopen jaar diverse bachelor- en masterscripties over cultureel erfgoed begeleid, waaronder één over de representatie van de Tweede Wereldoorlog in erfgoed-educatieve projecten in het Duits-Nederlandse grensgebied. Daarnaast is hij begeleider van een drietal vakinhoudelijke nascholingscursussen, gericht op docenten in het voortgezet onderwijs. Het afgelopen jaar hebben Huisman en De Bruijn deelgenomen aan gesprekken met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed / Ministerie van OCW over de omgang met het verdrag van Faro (dat is gericht op het stimuleren van burgerparticipatie in de erfgoedzorg) in erfgoedopleidingen.

Ook in februari 2022 heeft Marijke Huisman weer een U-Talent Masterclass over Burgerschap gegeven, met nadruk op feministische ideeëngeschiedenis over burgerschap vanaf ca. 1800-nu. Zo'n 25 scholieren van vo-scholen in de regio Utrecht namen deel. De GST-cursus Erfgoededucatie is vanwege haar verlof in het voorjaar van 2022 niet door Marijke Huisman gegeven, maar door haar collega Davy Herremans. Studenten van de Ma Geschiedenis: Educatie en Communicatie hebben ook in 2021-22 weer stages in erfgoedinstellingen gelopen, onder andere in Het Utrechts Archief en bij de Canon van Nederland.

Marijke Huisman heeft, samen met haar UU-collega Pieter Huistra, gewerkt aan de voorbereiding van een pilot Publiekshistorische Ma Thesis in het collegejaar 2022-23. Studenten van de Ma Cultuureschiedenis en Erfgoed (UU) kunnen dat jaar afstuderen op een onderzoek dat niet uitmondt in een klassieke, geschreven scriptie, maar in een publieksproduct dat relevant is voor een erfgoedinstelling. De pilot biedt ruimte aan 5 studenten die kunnen solliciteren naar een plek in projecten van 5 partner-instellingen: de Koninklijke Bibliotheek, Huis Doorn, Landschap Erfgoed Utrecht, In Flanders Fields Museum (Ieper, België) en het Universiteitsmuseum. De 5 projecten richten zich alle op de communicatie van erfgoed en geschiedenis naar een breder publiek, de projecten van Huis Doorn en Landschap Erfgoed Utrecht richten zich specifiek op de doelgroep van scholieren in po en vo. Na collegejaar 2022-23 wordt de pilot geëvalueerd, en bij succes gecontinueerd.

Onderzoek

Wat betreft onderzoek richten de leden van het meesterschapsteam zich op de thema's 'erfgoedonderwijs en historische representatie' en 'erfgoed, publieksgeschiedenis en burgerschap'. Daarover hebben zij diverse publicaties gerealiseerd. Specifiek met betrekking tot erfgoededucatie realiseerde Pieter de Bruijn, samen met Geerte Savenije, een publicatie over historische inleving in de context van een museum in een tijdschrift met leraren geschiedenis als doelgroep. Ook was hij medeaanvrager van een, in het kader van een intern onderzoeksprogramma, gehonoreerd promotieproject over een educatieve game die leerlingen inzicht moet geven in racisme-gebaseerd pestgedrag. Daarnaast was De Bruijn ook dit jaar betrokken bij Evi 2.0: een project van het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst, gericht op de evaluatie van cultuureducatie. Tenslotte was hij betrokken bij de organisatie van het publieksprogramma 'Iconen onder constructie', waar hij een bijdrage heeft geleverd over het gebruik van iconische objecten in historische musea.

Vanuit het Erfgoed en Publieksgeschiedenis Lab van de Universiteit Utrecht werkte Marijke Huisman afgelopen jaar, in samenwerking met uitgeverij Atlas Contact, aan de ontwikkeling van een plan voor een publieksboek over Queer geschiedenis van Nederland. Dit publieksboek biedt een Roze Canon, maar brengt vooral het 'memory activism' van (voorlopers van) de LHBT+beweging in Nederland in kaart – dat wil zeggen: het werk dat LHBT-activisten vanaf het begin van de eeuw hebben verzet om eigen geschiedenis en erfgoed te verzamelen en te verankeren in het collectief geheugen van zowel de beweging als de bredere samenleving. De

nadruk ligt daarbij op de veranderingen in wat in de loop der 20^e eeuw wel, of juist niet, tot de 'eigen' geschiedenis is gerekend.

Dit toekomstige publieksboek zal via de door vakdidacticus Hanneke Tuithof geleide infrastructuur van de Universiteit Utrecht / departement Geschiedenis en Kunstgeschiedenis gecombineerd worden met een nascholingsaanbod voor docenten geschiedenis en andere gammavakken, omdat wij denken dat de inhoud van het boek relevant is om perspectieven vanuit LHBT-geschiedenis meer zichtbaar te maken in het geschiedenisonderwijs, en de omweg via het verleden een ingang biedt om burgerschapsthema's als respect voor seksuele en genderdiversiteit bespreekbaar te maken in de klas.

Het jaar 2020-21 is deels besteed aan de ontwikkeling van een opzet, maar er is vooral veel tijd en energie gaan zitten in de werving van fondsen die nodig zijn om Marijke Huisman in staat te stellen het onderzoek daadwerkelijk uit te voeren. Die zoektocht heeft vooralsnog geen succes gehad, maar er is wel contact gelegd met historicus Bram Mellink (UvA). Samen met Huisman zal hij het onderzoek gaan doen.

Publicaties

Gepubliceerd

Bruijn, Pieter de en Geerte M. Savenije, 'Historische inleving in het museum', *Hermes. Tijdschrift van de Vlaamse Vereniging voor Leraren geschiedenis* 26;1 (2022) 32-36.

Huisman, Marijke, Koen Donselaar & Bjorn Wansink, "Tsja, ik vind ze niet te vertrouwen...'
Complottheorieën als educatieve kans voor historisch redeneren', *Hermes* 26:1 (2022) 4-7.

Huisman, Marijke, 'Life Writing and the Evidence of Experience', *Living Concepts. 40 Years of Engaging Gender and History: Yearbook of Women's History* 40 (2022) 71-76.

Huisman, Marijke, 'Autobiography and Other Life Narratives' in: *Essays on Theory, Method and Historiography* (London: Bloomsbury Publishing),
<https://doi.org/10.5040/9781350970809.001>

Toekomstige plannen

Het meesterschapsteam is voornemens om in het voorjaar van 2023 weer een studie(mid)dag te organiseren over een actueel onderwerp, wellicht over het gebruik van populaire cultuur in educatie. Daarnaast zullen we betrokken zijn bij de organisatie van een nieuwe publieksactiviteit i.s.m. de andere meesterschapsteams. Eerdere plannen over de integratie van erfgoed-educatieve inzichten in een cursus aan de OU voor de propedeuse zijn verplaatst naar de postpropedeuse. Pieter de Bruijn zal hier mogelijk een rol in spelen. Tenslotte blijven we uitkijken naar de mogelijkheid om een nieuw *special issue* van een tijdschrift uit te brengen n.a.v. de activiteiten van het meesterschapsteam.